УДК: 821.111(73),09

Ю.В. Курята
Рівненський державний
гуманітарний університет,
м. Рівне

МОВНОСТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ РАННЬОГО ЕТАПУ ТВОРЧОСТІ ТРУМЕНА КАПОТЕ

У статті аналізуються стилістичні засоби та мовні особливості провідних творів раннього етапу творчості Трумена Капоте – «Лугова арфа» та «Сніданок у Тіффані». Вказані характеристики розглядаються з позиції їх впливу на подальший розвиток письменницької творчості автора.

Ключові слова: *стилістичні засоби, мовні особливості, внутрішній ритм твору, конверсія, складно-похідні прикметники, морфологічно-складні дієслова.*

В статье анализируются стилистические приёмы и речевые особенности основных произведений раннего этапа творчества Трумэна Капоте – «Луговая арфа» и «Завтрак у Тиффани». Указанные характеристики рассматриваются с точки зрения их влияния на последующее развитие писательского творчества автора.

Ключевые слова: *стилистические приёмы, речевые особенности, внутренний ритм произведения, конверсия, сложнопроизводные прилагательные, сложные глаголы.*

The stylistic devises and speech peculiarities of Truman Capote's main early stage literature works «The Grass Harp» and «Breakfast at Tiffany's» have been analyzed in the article. The above mentioned characteristics have been considered on the grounds of their influence on the development of the author's following creative work.

Key-words: *stylistic devises, speech peculiarities, inner rhythm of the literature work, conversion, compound-derivative adjectives, compound verbs.*

Постановка проблеми. Неординарна, зіткана з контрастів особистість, безумовно талановитий митець, який ще за життя став класиком американської літератури, як він сам стверджував, розпочавши писати вже у вісім років, пишучи по кілька годин на добу та будучи вперше опублікованим в дев'ятнадцять, Трумен Капоте залишив багатий спадок своїх доробок, найвидатнішими з яких, на думку літературних критиків, є «Інші голоси, інші кімнати» (1948), «Дерево ночі» (1949), «Лугова арфа» (1951), «Сніданок у Тіффані» (1958), «Холоднокровне вбивство» (1965), що охоплюють обидва притаманні для нього типи творчості – художню літературу «південної готики» раннього етапу та документалістику «невигаданого роману» пізнього, багато з яких було екранізовано та, безумовно, потребують всебічного наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такі дослідники, як У. Аллен, В. Важеніна, А. Звєрєв, Л. Госсет, У. Нанс, Дж. Олдридж, Ю. Лідський, Л. Лоусон, Дж. Людвіг, К. Рід, І. Хассан та ін. присвятили свої праці творчості Трумена Капоте [1; 2; 4]. Незважаючи на це, серед вказаних робіт переважають незначні за обсягом статті та рецензії, як зазначає У. Нанс, один з небагатьох науковців, який присвятив письменнику свою монографію, проблематичним також є спроба виокремити глибокі ґрунтовні дослідження, здійснені у вказаному напрямку саме в останні роки.

Таким чином, **метою даної статті є:** здійснити мовностильовий аналіз раннього етапу письменницької діяльності Трумена Капоте, який став підґрунтям подальшого розвитку та становлення його унікального стилю письма, що втілився зрештою у визнану вершину новаторської творчості автора – роман «Холоднокровне вбивство».

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи найвизначніші твори раннього етапу творчості Трумена Капоте «Лугова арфа» та «Сніданок у Тіффані», дослідники зазначають, що вони написані у різній стилістичній манері: перша втілює в собі неспішну, м'яку, ліричну

оповідь із особливою «мелодійністю» тексту, специфічним внутрішнім ритмом, який досягається своєрідним «синкопованим» порядком слів. Наприклад: «We came to a hill of already about and busy red ants» [5, 67]. Навіть непряме мовлення, подане як пряме (хоч і без лапок), слугує цій же цілі – рівній мрійливій оповіді, поверненню до солодкого, дорогого автору часу: «Wind, Catherine said; and Dolly told her: But the wind is us – it gathers and remembers all our voices…» [5, 44]. Коли спогад стає яскравішим, коли автор ніби хоче нас запевнити, що саме ці слова промовлялись, з'являється звичайне пряме мовлення: «I asked her, Dolly, why are you wearing that veil? and she said, «But isn't it proper for ladies to wear veils when they go traveling?» [5, 50].

Однак, такий ритм змінюється, коли автор переходить від мрійливих спогадів до описів конкретних ситуацій, особливо конфліктних ситуацій, присутніх у творі, зокрема, під час розкриття теми антагонізму між мрійниками та рештою членів суспільства, що, безумовно, знаходить своє лінгвостилістичне втілення: з'являється інший тип речень, який сигналізує про перехід до активних дій. Наприклад, Коллін має повідомити судді, що Айда та її п'ятнадцять дітей прийдуть на обід: «Licketysplit across the field with the grass whipping my legs: couldn't wait to see the Judge's face» [5, 90].

Твір «Сніданок у Тіффані» в певному сенсі ритмічно рівніший, хоча сам ритм тут більш різкий, подекуди стаккато.

Слід також зазначити характерну для Трумена Капоте манеру давати короткі та напрочуд вдалі зовнішні характеристики своїм персонажам, завдяки чому ми просто «бачимо», як вони виглядають. Всі основні головні герої обох повістей мають абсолютно визначений зовнішній вигляд: і струнка Елізабет, і гриб-боровичок Гомер, і короткозора Голлі, надзвичайно елегантна з коротко підстриженим «плямистим» волоссям і т.д. [5].

Ще однією важливою характеристикою творчості Трумена Капоте є абсолютне дотримання мовних характеристик діючих осіб, а саме: не лишень зовнішньої структури мовлення, але й відбору лексики, побудови речень та

власне створення образної системи, характерної для конкретної зображеної особи [3; 5].

В цьому сенсі в «Луговій арфі» присутні дві групи персонажів: освічені та неосвічені.

Загалом, в обох творах не знайдеться двох персонажів, чиє мовлення було б однаковим. Навіть такий епізодичний образ, як японець-фотограф Юніоші, індивідуалізується та ідентифікується як іноземець завдяки використанню форми Continuous замість Present Indefinite та неправильному порядку слів: «But always you are ringing my bell» [5, 126].

Одним із характерних для творчості Капоте засобів є широке використання можливостей конверсії як такого способу словотвору, коли основа слова, що належить до однієї певної частини мови, переноситься в систему форм іншої частини мови і, таким чином, без афіксації утворюється похідне слово, зрозуміле всім користувачам англійської мови, оскільки значення основи слова відоме, а сам цей спосіб словотвору є надзвичайно продуктивним для будь-яких частин мови. Так, наприклад, від іменника pyramid може бути утворене дієслово to pyramid «здійматися, неначе піраміда» чи «будувати, як піраміду» тощо в залежності від контексту. Трумен Капоте використовує це дієслово для того, щоб передати, яка гуля з'явилась на голові місіс Бастер, коли в неї вцілили банкою з-під апельсинового джему («A bump was pyramiding», «..lassoed the chain to a strong twig» - заціпив, повісив, створене від іменника lasso) [1; 5].

Однак зазначимо, що словники фіксують лишень такі похідні на основі конверсії, які стійко увійшли в мовлення, стали «фактом мови», а не просто «авторським» словом, тому із вказаних вище жодне слово у виражених значеннях не відображене в англомовних словниках. Тим більше це стосується утворених з допомогою конверсії таких складних дієслів, як to blue-streak («blue-streaked down the path» – «пронеслась блискавкою» у творі «Breakfast at Tiffany's» [5, 172]; похідне від blue-streak, де streak є скороченим від streak of lightning, а blue – емоційно-підсилювальний елемент в «The Grass

Harp»). Також – to front page («photographs of Holly were front-paged by the late edition» – «розміщені на першій сторінці», похідне від складного іменника front page у «Breakfast at Tiffany's» [5, 173]) чи «to hot-foot» («I am not hot-footing after Jose» – «біжу з усіх ніг наздогін», яке походить від словосполучення to run on hot feet у «Breakfast at Tiffany's» [5, 180]), або ж to soft-shoe («A nurse, soft-shoeing into the room» – «безшумно зайшла» – від словосполучення to walk softly in soft [soled] shoes у «Breakfast at Tiffany's» [5, 181]) та ін. Такі похідні слова надають особливої точності авторському мовленню.

Іншим цікавим стилістичним засобом є використання Труменом Капоте в описах складно-похідних прикметників – також досить продуктивна модель словотвору. У автора складно-похідні прикметники володіють надзвичайною образністю – і не лишень тому, що коротко виражена думка, ніби конденсована воєдино, здійснює сильніший вплив на читача, і сказати wind-milled farmland («The Grass Harp» [5, 77]) стилістично є більш дієвим, аніж farmland with wind-mills here and there чи ще якимось чином. Справа в тому, що в більшості випадків автор зводить в одне такі поняття, які, здавалося б, є несумісними, цим створюючи вражаюче точну та яскраву картину. Наприклад, trigger-tempered expression [5, 48]; the sky-fringed, breeze-fooled leaves [5, 58]; star-stabbed sky; hunched moon-eyed frogs, a claw-voiced wildcat [5, 64]; lanquid, banana-boned, she had dour black hair [5, 73]; wading water-diamonded girls; the summer-burned, September-burnished field [5, 118] тощо.

Наведені приклади взяті із «Лугової арфи». Вони характерні саме для цієї повісті, так само як і морфологічно-складні дієслова характерні для більш динамічної повісті «Сніданок у Тіффані» [1-5].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевказане, зазначимо, що в провідних ранніх творах Трумена Капоте – «Лугова арфа» та «Сніданок у Тіффані», які стали основою подальшого розвитку його письменництва, повною мірою розкриваються найкращі риси таланту митця – дотепність, використання іронії ситуації та слова, ліризм, точна передача відчуттів з

допомогою нечисленних деталей та невичерпне почуття гумору автора, що характеризується досить яскраво вираженою соціальною спрямованістю – викликом всій тій системі цінностей, яка формувала світогляд середнього класу у відповідний часовий період.

Література:

1. Олдридж Дж. После потерянного поколения / Олдридж Дж. – М.: Прогресс, 1981. – 240 с.
2. Секирин П.В. Язык и культура – два уровня антропонимического анализа / Секирин П.В. // Язык и культура: библиографический аспект проблемы. Уфа: РИО Госкомиздата БАССР, 1990. – С. 155-156.
3. США. Лингвострановедческий словарь [авт. сост. Томахин Г.Д.] . М.: Русский язык, 1999. – 576 с.
4. Томахин Г.Д. Реалии в языке и культуре / Томахин Г.Д. // ИЯШ. – 1997. – №3. – С.13-18.
5. Capote T. The Grass Harp. Breakfast at Tiffany's / Capote T. – M.: Progress publishers, 1974. – 224 p.